

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14°

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι Συνεταιρισμοί συμβάλλουν ουσιαστικά στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας και ιδιαίτερα στην αγροτική οικονομική ανάπτυξη και συνεπώς και στην περιφερειακή ανάπτυξη, χάρις στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό έργο που προσφέρουν με τις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες που πραγματοποιούν.

Για να κατανοηθεί καλύτερα ο ρόλος των συνεταιρισμών στην οικονομική ανάπτυξη θα πρέπει πρώτα να αναλυθούν η έννοια και οι σκοποί της οικονομικής ανάπτυξης καθώς και οι παράγοντες που συντελούν στην υλοποίησή τους.

1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1. Έννοια και σκοποί της οικονομικής ανάπτυξης

Με τον όρο **οικονομική ανάπτυξη** μιας χώρας εννοούμε την όλη διαδικασία επέκτασης της οικονομικής δραστηριότητάς της και την ορθολογική χρησιμοποίηση των διαθέσιμων πόρων, με σκοπό την αύξηση του εθνικού και του κατά κεφαλήν εισοδήματος, την αύξηση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού και την ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των κατοίκων της χώρας.

Από τον ορισμό αυτό καταφαίνεται ότι τα βασικά συστατικά στοιχεία της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας είναι τα εξής τρία:

(1) **Η αύξηση του εθνικού εισοδήματος** και κατ'επέκταση αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος των κατοίκων μιας χώρας, καθώς και δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος αυτού μεταξύ τους,

(2) **Η αύξηση της απασχόλησης** του εργατικού δυναμικού της χώρας, δηλαδή των ατόμων που μπορούν να εργαστούν και έχουν ηλικία άνω των 18 ή έστω 16 ετών και κάτω από 67 ή έστω 65 ετών.

(3) **Η ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των κατοίκων**, δηλαδή βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Με άλλα λόγια, η οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας αποβλέπει στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και στη βελτίωση της ευημερίας των πολιτών της.

Τα βασικά συστατικά της γεωργικής ανάπτυξης μιας χώρας, είναι τα εξής:

(1) **Η αύξηση του εισοδήματος των αγροτών** και τη δικαιότερη κατανομή μεταξύ τους,

(2) **Η αύξηση της απασχόλησης των ανέργων και των υποαπασχολούμενων αγροτών**, και

(3) **Η ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των αγροτών**, με τελικό σκοπό τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου.

1.2. Οι συντελεστές της οικονομικής ανάπτυξης

Οι συντελεστές ή τα μέσα της αγροτικής και οικονομικής ανάπτυξης είναι κυρίως τα εξής:

1. **Οι ανθρώπινοι πόροι.** Είναι η βασικότερη πηγή ανάπτυξης σε κάθε περιοχή ή χώρα, γιατί είναι η κινητήρια δύναμη όλων των άλλων συντελεστών ή πόρων.

Ενδιαφέρει πολύ η ποιότητα του εργατικού δυναμικού και πιο συγκεκριμένα (1) οι γνώσεις (σπουδές ή επαγγελματική κατάρτιση), (2) η εμπειρία και (3) η υγεία, σωματική και ψυχική.

Χωρίς να συνυπάρχουν αυτά τα στοιχεία στον εργαζόμενο δεν μπορεί να είναι πολύ αποδοτικός στην εργασία του.

Εμπόδια στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού είναι κυρίως: (1) η παράδοση, γιατί δεν του επιτρέπει να εφαρμόσει εύκολα νέες μεθόδους παραγωγής, (2) οι ισχυροί οικογενειακοί δεσμοί και (3) η έλλειψη πληροφόρησης.

2. **Οι φυσικοί πόροι** και ιδιαίτερα η γεωργική γη και το νερό, γιατί σε αυτά στηρίζεται βασικά η γεωργική παραγωγή.

Ενδιαφέρει πολύ η ποιότητα του εδάφους (υφή, χημική σύσταση), η ποσότητα και η κατανομή του διαθέσιμου νερού κατά τη διάρκεια του χρόνου κ.λπ., γιατί παίζουν αποφασιστικό ρόλο στην ποσότητα και την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων γεωργικών, κτηνοτροφικών, αλιευτικών και δασικών.

3. **Το Κεφάλαιο**, τόσο το πάγιο όσο και το κυκλοφοριακό.

Στο **πάγιο κεφάλαιο** περιλαμβάνονται τα εξής:

α) **Τα κτίρια**, (αποθήκες, εργοστάσια μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, διανομητήρια-συσκευαστήρια κ.λπ.)

β) **Τα μηχανήματα** που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία (πρωτογενή, δευτερογενή ή τριτογενή).

γ) **Το φυτικό, ζωικό, αλιευτικό και δασικό κεφάλαιο** (αριθμός, ηλικία απόδοση των δένδρων και των ζώων).

Στο **κυκλοφορικό κεφάλαιο** εννοούμε οτιδήποτε χρησιμοποιείται μόνο μια φορά στην παραγωγική διαδικασία (σπόροι, λιπάσματα, φάρμακα, ζωοτροφές) και τα οποία παίζουν σημαντικό ρόλο στην ποσότητα και την ποιότητα των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων.

4. **Η τεχνολογία** παίζει αποφασιστικό ρόλο στην αγροτική και οικονομική ανάπτυξη, διότι επηρεάζει ουσιαστικά και την ποσότητα και την ποιότητα των παραγόμενων και διακινούμενων αγροτικών προϊόντων.

Έτσι, χάρις στη δημιουργία των νέων υβριδίων καλαμποκιού η παραγωγή του αυξήθηκε θεαματικά, με αποτέλεσμα από εισαγωγική χώρα που ήταν η Ελλάδα, έγινε εξαγωγική.

1.3. Παράγοντες που συμβάλλουν στην αγροτική ανάπτυξη

Δεν αρκούν μόνο να υπάρχουν τα μέσα της αγροτικής ανάπτυξης. Χρειάζεται να συνδράμουν και κάποιοι αναπτυξιακοί παράγοντες, οι σπουδαιότεροι από τους οποίους είναι οι εξής:

1) **Η ενημέρωση**, δηλαδή η πλήρης, σωστή και έγκαιρη πληροφόρηση για τα ζητούμενα αγροτικά προϊόντα και τα διαθέσιμα μέσα παραγωγής, ώστε να χρησιμοποιηθούν οι κατάλληλες τεχνικές για να παραχθούν περισσότερα και καλύτερα προϊόντα.

2) **Η οργάνωση**. Όσο πιο σύγχρονη και ορθολογική είναι η οργάνωση, τόσο μπορούν να παραχθούν περισσότερα και καλύτερης ποιότητας προϊόντα.

3) **Η εκπαίδευση των αγροτών**, γιατί τους καθιστά παραγωγικότερους σε όλα τα στάδια της αγροτικής παραγωγής.

4) **Η έρευνα**, για την εξεύρεση νέων τεχνικών και μεθόδων παραγωγής ώστε να παραχθούν καλύτερα και φθηνότερα προϊόντα και έτσι να διατεθούν ευκολότερα στην αγορά και να δημιουργήσουν υψηλότερα γεωργικά εισοδήματα.

5) **Η χρηματοδότηση**, επαρκής, φθηνή και έγκαιρη για να μπορέσουν να πραγματοποιήσουν και εκπαίδευση και έρευνα και καλύτερη οργάνωση της παραγωγής και έγκαιρη και επαρκή προμήθεια της πρώτης ύλης για τη μεταποίηση της και την εμπορία των προϊόντων, έτσι ώστε να αυξηθούν τα εισοδήματα των παραγωγών.

2. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Αναμφίβολα, οι συνεταιρισμοί συντελούν ουσιαστικά στην αγροτική και οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, γιατί συμβάλλουν σημαντικά:

- 1) στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών και τη δικαιότερη κατανομή του ανάμεσά τους.
- 2) στην αύξηση της απασχόλησης των συνήθως υποαπασχολούμενων αγροτών, και
- 3) στην ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των αγροτών.

2.1. Η συμβολή των συνεταιρισμών στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών

Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση του εισοδήματος (ονομαστικού και πραγματικού) των αγροτών κυρίως διότι:

- 1) **Δημιουργούν προστιθέμενη αξία στα αγροτικά προϊόντα**, με την μεταποίηση τους την οποίαν πραγματοποιούν,
- 2) **Αυξάνουν την ποσότητα πώλησης των αγροτικών προϊόντων**, με την αποδοτική οργάνωση της εμπορίας τους,
- 3) **Αυξάνουν την τιμή πώλησης των αγροτικών προϊόντων**, χάρις στην ισχυροποίηση της διαπραγματευτικής δύναμης των συνεταιρισμών, αφού διαπραγματεύονται μεγάλες ποσότητες προϊόντων πολλών ή όλων των μελών τους
- 4) **Μειώνουν το κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων**, με τη φθηνότερη προμήθεια των γεωργικών εφοδίων (σπόροι, λιπάσματα, φάρμακα, ζωοτροφές) και με την από κοινού χρήση των γεωργικών μηχανημάτων, κ.λπ.

1. Δημιουργία προστιθέμενης αξίας στα προϊόντα

Πράγματι, οι συνεταιρισμοί με τις γεωργικές βιομηχανίες που κατασκευάζουν για την μεταποίηση πολλών αγροτικών προϊόντων, κατορθώνουν να δημιουργήσουν σημαντικό ύψους προστιθέμενη αξία στα πρωτογενή αγροτικά προϊόντα που έχουν παράγει οι αγρότες-μέλη τους. Έτσι, και καλή διέξοδο βρίσκουν για την διάθεση των προϊόντων τους αλλά και τα εισοδήματά τους βελτιώνονται.

Για να κατανοηθεί καλύτερα η συμβολή της συνεταιριστικής μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων στην αγροτική και οικονομική ανάπτυξη ενδεικτικά αναφέρεται η αξία πώλησης σε δισεκατομμύρια δραχμές πέντε βασικών προϊόντων που έχουν παραχθεί και πωληθεί το 1987 από εργοστάσια αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων (ΑΣΟ) κάθε βαθμού και από εταιρίες κάθε μορφής στις οποίες συμμετέχουν οι ΑΣΟ.

Συγκεκριμένα, η αξία του ελαιόλαδου ήταν 13,7 των τσιγάρων 9,3, του κρασιού 8,2, του τυριού (σκληρό, μαλακό και τελεμές) ήταν 6,9 και του τοματοπολτού 4,3 δισεκατομμύρια δραχμές*.

2. Αύξηση της ποσότητας πώλησης των προϊόντων

Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση της ποσότητας πώλησης των αγροτικών προϊόντων, μέσω μιας αποδοτικής συνεταιριστικής εμπορίας και ιδιαίτερα χάρις στα ανόθευτα και εξαιρετης ποιότητας προϊόντα που παράγουν και διακινούν τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Πράγματι, οι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις κάθε μορφής έχουν πουλήσει το 1987 27,9 χιλιάδες τόνους επιτραπέζια σταφύλια (ύστερα από τυποποίηση) συνολικής αξίας 2,1 δισεκατομμυρίων δραχμών, από τα οποία οι 27,1

* ΑΤΕ, Διεύθυνση Συνεταιρισμών, "Το Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα στην Ελλάδα: Κίνηση και δραστηριότητες κατά τα έτη 1988", Αθήνα, 1988, Πίνακες 23 και 24

τόνοι έχουν εξαχθεί και έχουν αποφέρει ξένο συνάλλαγμα ύψους 2,07 δισεκατομμυρίων δραχμών.

Επίσης, έχουν πουλήσει πορτοκάλια (ύστερα από διαλογή) 26,7 χιλιάδες τόνους, συνολικής αξίας περίπου 1,5 δισεκατομμυρίων δραχμών, από τους οποίους οι 21 χιλιάδες τόνοι έχουν εξαχθεί και έφεραν ξένο συνάλλαγμα ύψους 1,2 περίπου δισεκατομμυρίων δραχμών.

✓ 3. Η αύξηση της τιμής πώλησης των αγροτικών προϊόντων

Η συνεταιριστική εμπορία επιτυχαίνει αύξηση της τιμής πώλησης των αγροτικών προϊόντων για τους εξής κυρίως λόγους:

1) **Αυξάνεται η διαπραγματευτική τους δύναμη**, λόγω της μεγάλης ποσότητας του προϊόντος που διακινούν.

2) **Δημιουργούνται οικονομίες μεγέθους** κατά την πραγματοποίηση διάφορων λειτουργιών εμπορίας (π.χ. τυποποίηση-συσκευασία, μεταποίηση κ.λπ.), που επιτρέπουν την μείωση του κόστους λειτουργίας και την επίτευξη υψηλότερων γεωργικών τιμών.

3) **Οι συνεταιρισμοί λειτουργούν στο κόστος**, με βάση τους διεθνείς συνεταιριστικούς κανόνες και έτσι αφήνουν περιθώρια για αύξηση των γεωργικών τιμών των προϊόντων.

Στη συνέχεια αναφέρουμε ορισμένα παραδείγματα Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων που επέτυχαν σαφώς υψηλότερες τιμές παραγωγού κατά την εμπορία των αγροτικών προϊόντων που διακίνησαν τα έτη 1987 και 1988.

1) Η Ε.Α.Σ. Πιερίας συγκέντρωσε και διέθεσε το 1987 στο εσωτερικό και στο εξωτερικό 4.610 τόνους ακτινιδίων, αξίας 1.020 εκατ. δρχ. Οι τιμές εκκαθάρισης των παραγωγών ήταν 10 δρχ./κιλό παραπάνω από την αντίστοιχη τιμή του εμπορίου.

2) Η Ε.Α.Σ Χανίων ξεκίνησε το 1988 τη συγκέντρωση-διαλογή και συσκευασία και τη διάθεση στο εξωτερικό αβοκάντο. Πραγματοποίησε εξαγωγή 114 τόνων και οι παραγωγοί πήραν τιμή εκκαθάρισης 50-80 δρχ./κιλό παραπάνω σε σχέση με τις τιμές που τους προσέφερε το εσωτερικό εμπόριο.

4. Μείωση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων

Το κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων μειώνεται σημαντικά με τη συνεταιριστική παραγωγή και διακίνηση των γεωργικών εφοδίων (σπόροι, λιπάσματα, φάρμακα, ζωοτροφές), γιατί έτσι οι γεωργοί τα προμηθεύονται σε χαμηλότερες τιμές, λόγω μεγαλύτερης διαπραγματευτικής τους δύναμης και διότι η διακίνηση πραγματοποιείται σχεδόν στο κόστος. Η από κοινού χρήση των ακριβών γεωργικών μηχανημάτων συμβάλλει επίσης στη μείωση του κόστους παραγωγής, γιατί αυξάνεται η παραγωγικότητα του εδάφους και της εργασίας και βελτιώνεται η ποιότητα των παραγομένων αγροτικών προϊόντων.

Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν στην αύξηση του ονομαστικού και του πραγ-

ματικού εισοδήματος των αγροτών αλλά και συντελούν στη δικαιότερη κατανομή του, κυρίως διότι τα προϊόντα των αγροτών αμείβονται με βάση την ποιότητά τους.

2.2. Η συμβολή των συνεταιρισμών στην απασχόληση των αγροτών

Με τις ποικίλες δραστηριότητές τους οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν ουσιαστικά στην αύξηση της απασχόλησης των αγροτών, που κατά κανόνα είναι υποαπασχολούμενοι.

Πράγματι, πολλά μέλη της γεωργικής οικογένειας βρίσκουν απασχόληση στα συνεταιριστικά διαλογητήρια-συσκευαστήρια και στις κάθε είδους βιομηχανίες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, συνήθως σε εποχιακή βάση.

Επίσης, σημαντικός αριθμός ατόμων εργάζονται μόνιμα στις συνεταιριστικές οργανώσεις.

Αν ληφθεί υπόψη ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συνεταιριστικών δραστηριοτήτων πραγματοποιείται στην ύπαιθρο χώρα, τότε γίνεται αντιληπτό ότι οι συνεταιρισμοί συντελούν αποφασιστικά στην περιφερειακή αγροτική ανάπτυξη.

2.3. Η συμβολή των συνεταιρισμών στην ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των αγροτών

Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν ουσιαστικά στην ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των αγροτών, διότι:

- 1) **Τα προϊόντα τους αμείβονται** βάσει της ποιότητάς τους.
- 2) **Εμποδίζουν την επιλεκτική αγορά**, δηλαδή δεν αγοράζονται προϊόντα μόνο από μερικούς παραγωγούς και ούτε αγοράζονται μόνο ορισμένες ποσότητες και ποιότητες προϊόντων, αλλά αγοράζονται από όλους και όλα.
- 3) **Το περιβάλλον προστατεύεται καλύτερα**, με την ορθολογική χρησιμοποίηση των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων και τη συσκευασία των προϊόντων με επαναχρησιμοποιούμενα ή ανακυκλώσιμα υλικά.
- 4) **Παρέχεται διαρκής εκπαίδευση και επιμόρφωση**, τόσο στους αγρότες-μέλη τους όσο και στα αιρετά και υπαλληλικά στελέχη των συνεταιριστικών οργανώσεων, τόσο με σεμινάρια και διαλέξεις όσο και με έκδοση επιμορφωτικού περιοδικού.

2.4. Προϋποθέσεις για την επιτυχημένη συμβολή των συνεταιρισμών στην αγροτική ανάπτυξη

Για να συμβάλλουν οι συνεταιρισμοί αποφασιστικά στην αγροτική ανάπτυξη, θα πρέπει να εκπληρώνονται ορισμένες προϋποθέσεις, όπως είναι οι εξής:

- 1) **Οι αγρότες έχουν συνεταιριστική συνείδηση**, δηλαδή είναι συνειδητοί

συνεταιριστές, όπως αυτό εκφράζεται με την καθολική προσκόμιση των προϊόντων τους στους συνεταιρισμούς για μεταποίηση και εμπορία. Επίσης, παράγουν όσο το δυνατόν καλύτερης ποιότητας προϊόντα.

2) **Οι συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν ορθολογική οργάνωση, αξιολογική στελέχωση και σύγχρονη τεχνολογία** και έτσι λειτουργούν με το μικρότερο δυνατό κόστος και παράγουν καλής ποιότητας προϊόντα.

3) **Το κράτος βοηθά το έργο των συνεταιρισμών**, με την κατασκευή κατάλληλης υποδομής (δρόμοι, εξηλεκτρισμός, εργοστάσια, κ.λπ.), την παροχή εκπαίδευσης στα συνεταιριστικά στελέχη και στους αγρότες και την έγκαιρη, εύκολη και όσο το δυνατόν χαμηλότοκη χρηματοδότηση των συνεταιρισμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15°

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η ειδική συνεταιριστική νομοθεσία που αφορά την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα δεν είναι πολύ παλαιά (αρχίζει το 1915), αν και η συνεταιριστική δράση στη Χώρα μας με την σύγχρονη μορφή της εμφανίστηκε πολύ νωρίτερα.

Ως σήμερα στην Ελλάδα έχουν ψηφιστεί οκτώ (8) συνεταιριστικοί νόμοι. Από αυτούς, ένας (1) αφορά και τα δύο είδη συνεταιρισμών (αγροτικούς και αστικούς), έξι (6) αναφέρονται στους αγροτικούς συνεταιρισμούς και ένας (1) αφορά μόνο τους αστικούς συνεταιρισμούς.

Ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος της Χώρας μας είναι ο Νόμος 602/1915 "Περί Συνεταιρισμών" και αφορά την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία κάθε είδους συνεταιρισμού, αγροτικού και αστικού.

Ο δεύτερος συνεταιριστικός νόμος είναι ο Νόμος 921/1979 "Περί Γεωργικών Συνεταιρισμών" και αναφέρεται στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία μόνο των γεωργικών συνεταιρισμών.

Ο τρίτος συνεταιριστικός νόμος είναι ο Νόμος 1541/1985 "για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις" και αφορά την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών, αντικαθιστώντας τον προηγούμενο γεωργοσυνεταιριστικό νόμο 921/79.

Ο τέταρτος συνεταιριστικός νόμος είναι ο Νόμος 1667/1986 για τους "Αστικούς Συνεταιρισμούς" που αναφέρεται στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία μόνο των αστικών συνεταιρισμών, δηλαδή των καταναλωτικών, των βιοτεχνικών, των οικοδομικών, των τουριστικών κ. α. συνεταιρισμών.

Ο πέμπτος νόμος 2169/1993 για τις «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις», ο οποίος εφαρμόστηκε για λίγους μήνες.

Ο έκτος νόμος 2180/2000 για τις «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις» αφορά μόνο τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Ο Νόμος 1257/1982 "Για την αποκατάσταση της δημοκρατικής λειτουργίας των Συνεταιριστικών Οργανώσεων" δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ειδικός συνεταιριστικός νόμος, αλλά ως τροποποιητικός του Νόμου 921/1979, αφού αφορά την τροποποίηση ορισμένων μόνο άρθρων του νόμου αυτού, που αναφέρονται κυρίως στην εκλογική διαδικασία ανάδειξης διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων.

Ο πρώτος είναι ο

1. Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 602/1915

Ο Νόμος 602/1915 "Περί Συνεταιρισμών" είναι ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος της Χώρας μας και αφορά όλους τους Συνεταιρισμούς, αγροτικούς και αστικούς (καταναλωτικούς κ.ά.).

Το σχετικό νομοσχέδιο κατατέθηκε στη Βουλή στις 30 Σεπτεμβρίου 1914 από τον τότε Υπουργό Εθνικής Οικονομίας Ανδρέα Μιχαλακόπουλο. Η συζήτησή του στη Βουλή άρχισε στις 17 Οκτωβρίου 1914 και ψηφίστηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1914. Γι' αυτό, ο Νόμος αυτός αναφέρεται και ως νόμος 602/1914. Όμως, επειδή δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης στις 24 Ιανουαρίου 1915 (οπότε και άρχισε να ισχύει), γι' αυτό ο νόμος αυτός αναφέρεται συνηθέστερα ως νόμος 602/1915.

Συντάκτες του Νόμου 602/1915 είναι ο γεωπόνος Σωκράτης Ιασεμίδης, Διευθυντής τότε του Τμήματος Γεωργικής Οικονομίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, ο Αλέξανδρος Μυλωνάς, Γενικός Γραμματέας τότε του ίδιου Υπουργείου και ο Αλέξανδρος Βαμβέτσος, ανώτερος υπάλληλος της τότε Γενικής Διοίκησης Μακεδονίας.

Ο Νόμος 602 έχει συνταχθεί κυρίως με βάση τον πρώτο Γερμανικό Συνεταιριστικό Νόμο του 1889, καθώς και τον Αυστριακό Συνεταιριστικό Νόμο (που και αυτός ήταν επηρεασμένος από τον Γερμανικό Νόμο), κάνοντας βέβαια τις απαραίτητες προσαρμογές που απαιτούσε η ελληνική πραγματικότητα.

Ο Νόμος 602/1915 περιέχει 95 άρθρα και θεωρείται ένας προοδευτικός και σοφός νόμος, όχι μόνο για την εποχή εκείνη αλλά και σήμερα. Αν πολλές διατάξεις του δεν τροποποιούνταν αργότερα, αναμφισβήτητα θα συνέβαλαν ουσιαστικά στην ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος της Χώρας και μάλιστα προς σωστότερες κατευθύνσεις.

Οι βασικοί στόχοι του Νόμου 602/1915 είναι οι εξής, όπως αυτοί επισημαίνονται στην σχετική εισηγητική έκθεση:

1.- Ο περιορισμός της εκμετάλλευσης παραγωγών και καταναλωτών από τους μεσάζοντες κατά την πώληση ή αγορά αγροτικών προϊόντων αντίστοιχα.

2.- Ο περιορισμός της εκμετάλλευσης των παραγωγών από τους μεσάζοντες κατά την προμήθεια γεωργικών εφοδίων (γεωργικά μηχανήματα, λιπάσματα, γεωργικά φάρμακα, κλ.π.).

3.- Η ικανοποίηση των πιστωτικών αναγκών των παραγωγών από τους συνεταιρισμούς και η καταπολέμηση της τοκογλυφίας, που ως τότε ήταν ένα εφιαλτικό πρόβλημα.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Νόμου 602/1915 είναι τα εξής:

1.- Οι Συνεταιρισμοί είχαν περιορισμούς στις δραστηριότητές τους. Για παράδειγμα, οι προμήθειες επιτρέπονταν στους γεωργικούς συνεταιρισμούς μόνον εφόσον αυτό προβλέπονταν στο καταστατικό τους. Αν τυχόν προβλέπονταν, τότε οι προμήθειες γίνονταν ύστερα από δηλώσεις των συνεταίρων και μάλιστα

μέχρι του ποσού που δήλωσαν. Προμήθειες πάνω από το δηλωθέν ποσόν απαγορεύονταν.

Ακριβώς, ένα από τα επιχειρήματα για την αντικατάσταση του Νόμου 602/1915, ήταν και η απελευθέρωση των συνεταιρισμών στην άσκηση οποιασδήποτε δραστηριότητας χωρίς κανένα απολύτως περιορισμό.

2.- Για την σύσταση ενός συνεταιρισμού απαιτούνταν επτά (7) τουλάχιστον άτομα.

3.- Επιτρέπονταν η ύπαρξη δύο ή περισσότερων συνεταιρισμών σε μια Κοινότητα ή Δήμο. Όμως, για να συσταθεί δεύτερος ή τρίτος συνεταιρισμός, έπρεπε το καταστατικό να το υπογράψουν τουλάχιστον είκοσι πέντε (25) άτομα.

4.- Μέλη του συνεταιρισμού μπορούσαν να γίνουν φυσικά πρόσωπα που συμπλήρωσαν το 18 έτος της ηλικίας τους.

5.- Για να μπορούσε κάποιος γεωργός να γίνει μέλος ενός αγροτικού συνεταιρισμού θα πρέπει να κατοικούσε μόνιμα στην έδρα του συνεταιρισμού ή τουλάχιστον να είχε κάποια ακίνητη αγροτική ιδιοκτησία, ή γεωργικό κλήρο στην περιφέρεια του συνεταιρισμού.

6.- Το διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο του συνεταιρισμού εκλέγονταν από τη γενική συνέλευση των μελών του, μέσα από μια ενιαία κατάσταση (ενιαίο ψηφοδέλτιο) των υποψηφίων.

7.- Η θέση του διοικητικού συμβούλου ήταν τιμητική και άμισθη.

8.- Το διοικητικό συμβούλιο μπορούσε να παραχωρήσει αρμοδιότητες και σε υπηρεσιακά όργανα του συνεταιρισμού.

9.- Πάντως, η λειτουργία του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου ήταν καθαρά υπόθεση του καταστατικού του.

Ο Νόμος 602/1915 έχει υποστεί αρκετές και ουσιαστικές τροποποιήσεις που είχαν δυσμενείς συνέπειες στους συνεταιρισμούς. Από τις σημαντικότερες τροποποιήσεις είναι το Διάταγμα του Νοεμβρίου 1925, ο τροποποιητικός νόμος 5289 του 1931 κ.α.

2. Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 921/1979

Ο Νόμος 921/1979 "περί Γεωργικών Συνεταιρισμών" είναι ο πρώτος γεωργοσυνεταιριστικός νόμος της Χώρας μας που αφορά αποκλειστικά και μόνο τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Απαρτίζεται από 71 άρθρα που καθορίζουν όλα τα θέματα ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας τους.

Ο Νόμος 921/1979 θεσπίσθηκε μετά από απαίτηση του αγροτικού κόσμου και των αγροτοσυνεταιριστικών οργανώσεών τους για βελτίωση του Νόμου 602/1915 και προσαρμογή του προς τις νέες συνθήκες της αγροτικής οικονομίας της Χώρας μας.

Ο Νόμος 921 ψηφίσθηκε στις 1 Ιουνίου 1979 και άρχισε να ισχύει από τις 1

Σεπτεμβρίου 1979, όπως όριζε το τελευταίο άρθρο του. Η ισχύς του νόμου αυτού σταμάτησε στις 18 Απριλίου 1985, οπότε άρχισε η ισχύς του νέου αγροτοσυνεταιριστικού νόμου 1541/1985.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Νόμου 921/79 είναι τα εξής:

1.- Επιτρέπει τους γεωργικούς συνεταιρισμούς "να αναλάβουν κάθε δραστηριότητα που ανάγεται στα πλαίσια του γεωργικού επαγγέλματος και προβλέπεται από το καταστατικό τους για την εξυπηρέτηση και προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας και την εξύψωση του κοινωνικού, επαγγελματικού και πολιτιστικού επιπέδου των γεωργών-μελών τους", όπως είναι:

- (α) η συγκέντρωση, τυποποίηση, συσκευασία, αποθήκευση, συντήρηση, μεταφορά και πώληση των γεωργικών προϊόντων,
- (β) η προμήθεια γεωργικών εφοδίων ή καταναλωτικών αγαθών,
- (γ) η ίδρυση και διαχείριση βιοτεχνιών και βιομηχανιών γεωργικών προϊόντων, καθώς και η διάθεση των παραγόμενων προϊόντων,
- (δ) η κατασκευή εγγειοβελτιωτικών έργων,
- (ε) η παροχή τεχνικής και συνεταιριστικής εκπαίδευσης ή επιμόρφωσης στα μέλη τους, κ.ά.

2.- Για την σύσταση γεωργικού συνεταιρισμού απαιτούνται τουλάχιστον δέκα (10) άτομα. Όμως, για την σύσταση και δεύτερου συνεταιρισμού στο ίδιο χωριό απαιτούνται τουλάχιστον 100 άτομα.

3.- Δεν απαγορεύει την ύπαρξη περισσότερων από ένα γεωργικών συνεταιρισμών σε ένα χωριό ή περισσότερων από μια Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών σε ένα νομό.

4.- Μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν φυσικά πρόσωπα, που συμπλήρωσαν τα 18 τους χρόνια και ασκούν τη γεωργία είτε ως πρωτεύον είτε ως δευτερεύον επάγγελμα, καθώς και νομικά πρόσωπα.

5.- Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας είναι τουλάχιστον 5.000 δραχμές. Στις ορεινές και ακριτικές περιοχές ή στα νησιά μπορεί η μερίδα να μειωθεί ως τις 2.500 δραχμές.

6.- Χρησιμοποιείται ενιαίο ψηφοδέλτιο για την ανάδειξη μελών του διοικητικού ή εποπτικού συμβουλίου. Εκλέγονται όσοι υποψήφιοι πλειοψήφησαν ως το συνολικό αριθμό μελών του ΔΣ. ή ΕΣ. που προβλέπει το καταστατικό του συνεταιρισμού.

7.- Δικαίωμα εκλογής στο διοικητικό ή εποπτικό συμβούλιο έχει κάθε μέλος του συνεταιρισμού, ανεξάρτητα αν ασκεί τη γεωργία ως κύριο ή δευτερεύον επάγγελμα.

8.- Δίνει τη δυνατότητα σε μέλη του συνεταιρισμού για μη αυτοπρόσωπη συμμετοχή τους σε Γενική Συνέλευση με εξουσιοδότησή τους σε άλλο μέλος.

9.- Αντιπρόσωποι για τη γενική συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ εκλέγονται όχι μόνο από τις ενώσεις γεωργικών συνεταιρισμών, αλλά και από τις κεντρικές ενώσεις συνεταιρισμών, τις κοινοπραξίες και τις συνεταιριστικές εταιρίες, οι οποίες έχουν

ως μέλη τις ενώσεις γεωργικών συνεταιρισμών. Έτσι, μια Ένωση μπορεί να έχει πολλαπλή εκπροσώπηση στην ΠΑΣΕΓΕΣ, αν αυτή συμμετέχει σε κεντρική ένωση ή κοινοπραξία ή συνεταιριστική εταιρία.

10.- Η εποπτεία των γεωργικών συνεταιρισμών πραγματοποιείται από την ΑΤΕ με ειδικούς υπαλλήλους της, που ονομάζονται "Επόπτες Γεωργικών Συνεταιρισμών".

11.- Η ΠΑΣΕΓΕΣ εκπροσωπούσε ταυτόχρονα και τους αγροτικούς συλλόγους, δηλαδή τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των αγροτών.

Ο νόμος 921/1979 έχει υποστεί μια τροποποίηση το 1982, με τον Νόμο 1257/1982, που αναφέρονταν μόνο στην αλλαγή της εκλογικής διαδικασίας ανάδειξης Δ.Σ. και Ε.Σ. και έχει αντικατασταθεί το 1985 από τον Νόμο 1541/1985.

3. Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1541/1985

Ο Νόμος 1541/1985 για τις «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις», είναι ο δεύτερος γεωργοσυνεταιριστικός νόμος της Χώρας μας που αφορά αποκλειστικά και μόνο τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Αντικατέστησε τον Νόμο 921/1979.

Ο Νόμος 1541/1985 άρχισε να ισχύει από τις 18 Απριλίου 1985, οπότε και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 68, τεύχος Α', 18-4-85). Απαρτίζεται από 79 άρθρα, που αναφέρονται στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Νόμου 1541/1985 είναι τα εξής:

1.- Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί μπορούν να αναλάβουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που αποσκοπεί στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη, όπως είναι οι εξής:

- (α) η συλλογική καλλιέργεια και εκμετάλλευση γεωργικών εκτάσεων,
- (β) η ίδρυση, συντήρηση, αγορά ή ενοικίαση αγροτικών μηχανημάτων και εργαλείων για την εξυπηρέτηση των συνεταιίρων και της οργάνωσης,
- (γ) η κατασκευή, συντήρηση, αγορά ή ενοικίαση αγροτικών μηχανημάτων και εργαλείων για την εξυπηρέτηση των συνεταιίρων και της οργάνωσης,
- (δ) η ίδρυση και λειτουργία μονάδων για τη συσκευασία, επεξεργασία, μεταποίηση και γενικά την αξιοποίηση της αγροτικής παραγωγής,
- (ε) η εμπορία των αγροτικών προϊόντων των μελών τους και τρίτων,
- (στ) η άσκηση της αγροτικής πίστης,
- (ζ) η εκτέλεση εγγειοβελτιωτικών έργων,
- (η) η παροχή συνεταιριστικής εκπαίδευσης, κ. ά.

2.- Για τη σύσταση αγροτικού συνεταιρισμού απαιτούνται τουλάχιστον πενήντα (50) άτομα. Μόνο για τη σύσταση συνεταιρισμού ειδικού σκοπού, ο ελάχιστος αριθμός ιδρυτικών μελών είναι είκοσι (20) άτομα.

3.- Δεν επιτρέπεται η ίδρυση και δεύτερου αγροτικού συνεταιρισμού στο ίδιο

χωριό ή δεύτερης Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών στον ίδιο νομό. Σε όσα χωριά υπάρχουν περισσότεροι από έναν συνεταιρισμοί και σε όσους νομούς υπάρχουν περισσότερες από μια ενώσεις, συγχωνεύονται σε ένα συνεταιρισμό ή μια ένωση αντίστοιχα. Από τον κανόνα αυτόν υπάρχουν λίγες εξαιρέσεις, όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι:

4.- Μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν μόνο φυσικά πρόσωπα, τα οποία διακρίνονται σε: (α) τακτικά μέλη, και (β) ειδικά μέλη.

Τακτικά μέλη: γίνονται (α) όσοι αυτοπρόσωπα, επαγγελματικά και αποκλειστικά ασχολούνται με την γεωργία και (β) όσοι ασχολούνται αυτοπρόσωπα και επαγγελματικά με την γεωργία, αλλά όχι αποκλειστικά, όπως συμβαίνει π.χ. με τους μικροεπαγγελματίες, εργάτες, κ.ά. που κατοικούν στον ίδιο ή γειτονικό νόμο, όπου ο συνεταιρισμός έχει την έδρα του.

Ειδικά μέλη: είναι τα φυσικά εκείνα πρόσωπα που έχουν αγροτική παρουσία (χωράφια, κ.ά.), μέσα στην περιφέρεια του συνεταιρισμού, αλλά όμως δεν ασχολούνται αυτοπρόσωπα και επαγγελματικά με την παραγωγή αγροτικών προϊόντων.

Δεν επιτρέπεται σε νομικά πρόσωπα να γίνουν μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού.

5.- Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας, είναι τουλάχιστον είκοσι πέντε χιλιάδες (25.000) δραχμές. Μόνο στις ορεινές ή ημιορεινές περιοχές και στα νησιά μπορεί η συνεταιριστική μερίδα να μειωθεί ως το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) δραχμών.

6.- **Για την ανάδειξη των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή του εποπτικού συμβουλίου, χρησιμοποιείται το σύστημα των συνδυασμών** και όχι το ενιαίο ψηφοδέλτιο. Δηλαδή, κάθε συνδυασμός έχει τους δικούς του υποψηφίους και το μέλος του συνεταιρισμού μπορεί να ψηφίσει όσους υποψηφίους θέλει από ένα μόνο συνδυασμό. Στη συνέχεια, τα έγκυρα ψηφοδέλτια διαιρούνται με τον αριθμό των μελών του διοικητικού ή εποπτικού συμβουλίου που προβλέπει το καταστατικό του συνεταιρισμού και έτσι βγαίνει το εκλογικό μέτρο.

Οι έδρες του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου κατανέμονται μεταξύ των συνδυασμών ανάλογα με την εκλογική τους δύναμη. Κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες, όσες φορές χωράει το εκλογικό μέτρο στον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε. Τις έδρες κάθε συνδυασμού καταλαμβάνουν εκείνοι οι υποψήφιοι που πλειοψήφησαν μέσα στο συνδυασμό τους.

7.- Δικαίωμα εκλογής στο διοικητικό ή εποπτικό συμβούλιο έχουν μόνο τα τακτικά μέλη του συνεταιρισμού, όχι όμως και τα ειδικά μέλη.

8.- Η εκπροσώπηση των μελών του συνεταιρισμού στις γενικές συνελεύσεις του είναι μόνο αυτοπρόσωπη. Απαγορεύεται η εξουσιοδότηση.

9.- Αντιπρόσωποι για τη γενική συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ εκλέγονται μόνο από τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών. Δεν επιτρέπεται η εκπροσώπηση

από κοινοπραξίες, συνεταιριστικές εταιρίες, κ.λ.π., αφού τα μέλη τους, δηλαδή οι Ενώσεις, εκπροσωπούνται στην ΠΑΣΕΓΕΣ.

10.- Η εποπτεία των αγροτικών συνεταιρισμών δεν ασκείται πλέον από την ΑΤΕ, αλλά από ένα νέο ειδικό συνεταιριστικό όργανο που ονομάζεται "**Σώμα Ελεγκτών Συνεταιριστικών Οργανώσεων**".

11.- Δεν επιτρέπεται στην ΠΑΣΕΓΕΣ να εκπροσωπεί τους αγροτικούς συλλόγους (συνδικαλιστικά-επαγγελματικά όργανα των αγροτών), τα οποία στο εξής εκπροσωπούνται από δικό τους κορυφαίο όργανο την ΓΕΣΑΣΕ (Γενική Συνομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος).

12.- Ο νόμος 1541/1985 θεσπίζει έναν νέο θεσμό, την Κλαδική Οργάνωση Παραγωγής Αγροτικού Συνεταιρισμού (ΚΟΠΑΣ), όπου λειτουργεί μέσα στους κόλπους του αγροτικού συνεταιρισμού και αντιστοιχεί σε κάθε κλάδο αγροτικής παραγωγής (καπνός, οπωροκηπευτικά, ελαιοκομικά προϊόντα, βαμβάκι, κ.ά.). Έτσι, κάθε αγρότης-μέλος του αγροτικού συνεταιρισμού μπορεί ταυτόχρονα να ανήκει και σε μια ΚΟΠΑΣ και φυσικά σε εκείνη που αντιστοιχεί στο κυριότερο προϊόν του. Είναι αυτονόητο πως μέσα σε έναν αγροτικό συνεταιρισμό μπορεί να δημιουργηθούν τόσες ΚΟΠΑΣ όσοι είναι οι κυριότεροι κλάδοι παραγωγής αγροτικών προϊόντων στην περιοχή.

Σημαντικές τροποποιήσεις έχει υποστεί επίσης ο νόμος 1541/1985.

4. Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1667/1986

Ο Νόμος 1667/1986 για τους "**Αστικούς Συνεταιρισμούς**" είναι ο πρώτος και ο μοναδικός συνεταιριστικός νόμος που αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στους αστικούς συνεταιρισμούς.

Ως τη δημοσίευση αυτού του Νόμου (6-12-1986), η σύσταση, η οργάνωση και η λειτουργία των αστικών συνεταιρισμών διέπονταν από τον Νόμο 602/1915 περί Συνεταιρισμών.

Σύμφωνα με το άρθρο 1, παρ.1 του Νόμου 1667/86 «Αστικός Συνεταιρισμός είναι εκούσια ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία, χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής οικονομίας, αποβλέπει ιδίως με την συνεργασία των μελών του στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους γενικά μέσα σε μια κοινή επιχείρηση».

Αστικοί συνεταιρισμοί είναι κυρίως οι εξής:

- 1.- παραγωγικοί (π.χ. βιοτεχνικοί, μεταποιητικοί, κατασκευαστικοί, κ.λ.π.)
- 2.- καταναλωτικοί
- 3.- προμηθευτικοί
- 4.- πιστωτικοί
- 5.- μεταφορικοί
- 6.- τουριστικοί

Έτσι, οι δραστηριότητες που πραγματοποιεί κάθε αστικός συνεταιρισμός σχετίζονται άμεσα με το είδος του συνεταιρισμού.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Νόμου 1667/1986 είναι τα εξής:

1.- Για τη σύσταση ενός αστικού συνεταιρισμού απαιτούνται τουλάχιστον δεκαπέντε (15) πρόσωπα. Ειδικά για τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, για την σύστασή τους απαιτείται τουλάχιστον εκατό (100) πρόσωπα.

2. Μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν εκτός από ενήλικα φυσικά πρόσωπα και νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (Δήμοι, κοινότητες κ.ά.).

3. Κάθε συνetaίρος δικαιούται μία (1) υποχρεωτική μερίδα και μέχρι εκατό (100) προαιρετικές μερίδες.

4: Η εκλογή των μελών του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου ενός συνεταιρισμού μπορεί να γίνει είτε με ενιαίο ψηφοδέλτιο ή με ψηφοδέλτια συνδυασμών, ανάλογα με το τι αναγράφει το Καταστατικό του συνεταιρισμού.

5. Στην περίπτωση που οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Διοικητικού και Εποπτικού Συμβουλίου γίνουν με ενιαίο ψηφοδέλτιο, τότε ο αριθμός των σταυρών προτίμησης είναι μέχρι το σαράντα τοις εκατό (40%) του αριθμού των μελών του κάθε οργάνου.

6.- Η εποπτεία των αστικών συνεταιρισμών ανήκει στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας (Υπηρεσία Συνεταιρισμών).

Ένα από τα βασικά μειονεκτήματα τον Νόμου αυτού είναι η απαιτούμενη μεγάλη απαρτία των 2/3 ή σε επανάληψη του 1/2 του συνόλου των μελών του συνεταιρισμού, σύμφωνα με το άρθρο 5, παρ. 4, για θέματα που αναφέρονται:

- (1) στη μεταβολή του σκοπού ή της έδρας του συνεταιρισμού,
- (2) στη μεταβολή του ύψους της συνεταιριστικής μερίδας,
- (3) στην παράταση, διάλυση, αναβίωση ή συγχώνευση του συνεταιρισμού, κ.λ.π.

Αυτό το άρθρο ήταν ιδιαίτερα αρνητικής σημασίας για τους μεγάλους συνεταιρισμούς, γιατί για να επιτευχθεί μια τέτοια απαρτία σε ένα μεγάλο συνεταιρισμό, όπως ήταν ο καταναλωτικός συνεταιρισμός Θεσ/νίκης, ήταν σχεδόν αδύνατο, γι' αυτό και αργότερα τροποποιήθηκε.

5. Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 2169/1993

Ο Νόμος 2169/1993 για τις «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις» είναι ο τρίτος κατά σειρά γεωργοσυνεταιριστικός νόμος της χώρας μας που αφορά αποκλειστικά και μόνο τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Αντικατέστησε τον νόμο 1541/1985.

Ο Νόμος 2169/1993 άρχισε να ισχύει από τις 10 Σεπτεμβρίου 1993, ημερομηνία δημοσίευσής του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 149, Τεύχος Α', 10-9-1993).

Απαρτίζεται από 56 άρθρα, τα οποία αναφέρονται σε όλα τα θέματα των αγροτικών συνεταιρισμών (ίδρυση, σκοπός, νομική μορφή, δραστηριότητες, μέλη, οργάνωση, λειτουργία, κ.ά).

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Νόμου 2169/1993 είναι τα εξής:

1. Οι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις μπορούν να αναλάβουν οποιαδήποτε δραστηριότητα για την επίτευξη του σκοπού τους, δηλαδή: (1) την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων, (2) την παραγωγή και προμήθεια των γεωργικών εφοδίων, καθώς και (3) την κατασκευή και προμήθεια των μέσων αγροτικής παραγωγής και βιοτικής ανάγκης.
2. Για τη σύσταση αγροτικού συνεταιρισμού απαιτούνται τουλάχιστον είκοσι (20) άτομα και λιγότερα σε περιοχές με ειδικές συνθήκες.
3. Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας είναι 50.000 δραχμές, το οποίο μπορεί να καταβληθεί μέσα σε 3 χρόνια.
4. Οι εκλογές για την ανάδειξη των διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων των συνεταιριστικών οργανώσεων διεξάγονται με ενιαίο ψηφοδέλτιο.
5. Ο αριθμός των σταυρών προτίμησης είναι μέχρι το 1/2 του αριθμού των μελών του Δ.Σ. ή του Ε.Σ. που έχει ο συνεταιρισμός, αυξημένος κατά ένα.

6. Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 2810/2000

Ο Νόμος 2810/2000 για τις «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις», είναι ο έκτος κατά σειρά συνεταιριστικός νόμος και ο τέταρτος γεωργοσυνεταιριστικός νόμος της Χώρας, που αφορά αποκλειστικά και μόνο τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Είναι ένας νόμος-πλαίσιο, αφού πολλά συνεταιριστικά θέματα ρυθμίζονται από το καταστατικό των συνεταιρισμών.

Ο νόμος 2810/2000 είναι προϊόν ευρείας συζήτησης μεταξύ των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων (Υπουργείο Γεωργίας, ΠΑΣΕΓΕΣ, Πανεπιστήμια, κ.ά.).

Από το Γεωργικό Πανεπιστήμιο Αθηνών συμμετείχε ο καθηγητής Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου (σε όλες τις φάσεις) και από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ο συγγραφέας αυτού του βιβλίου (στην πρώτη φάση).

Επαναφέρει αρκετές ρυθμίσεις από το νόμο 602/1915 και λαμβάνει υπόψη τις εμπειρίες του παρελθόντος και τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Ο νόμος 2810/2000 ψηφίστηκε στη Βουλή το Φεβρουάριο του 2000 και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 9-3-2000 (ΦΕΚ 61, τεύχος Α'), οπότε τέθηκε και σε ισχύ, αντικαθιστώντας τον προηγούμενο νόμο 2169/1993. Ο νόμος αυτός αποτελείται από 42 άρθρα.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του νόμου 2810/2000 είναι τα εξής:

1. **Η σύσταση ενός αγροτικού συνεταιρισμού, απαιτεί τουλάχιστον επτά (7) άτομα**, όπως και ο νόμος 602/1915.

2. **Μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν εκτός από τα φυσικά πρόσωπα και νομικά πρόσωπα**, που ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες, που εξυπηρετούνται από την λειτουργία του συνεταιρισμού.
3. **Η περιφέρεια του συνεταιρισμού ορίζεται από το καταστατικό και δεν έχει περιορισμό**. Είναι ανεξάρτητη από τις διοικητικές ενότητες της Ελλάδας αλλά σχετίζεται οπωσδήποτε με τον τόπο δραστηριοποίησης των μελών του.
4. **Το κάθε μέλος του συνεταιρισμού μπορεί να έχει διαφορετικό αριθμό υποχρεωτικών συνεταιριστικών μερίδων**, ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών του με αυτόν. Έτσι, δημιουργείται μια κάποια αντιστοίχιση μεταξύ της συμμετοχής στο κεφάλαιο και στη χρήση του εξοπλισμού και των υπηρεσιών του συνεταιρισμού.
5. **Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας επαφίεται να οριστεί στο καταστατικό του κάθε συνεταιρισμού**, που μπορεί να είναι διαφορετικό στους διάφορους συνεταιρισμούς, αφού οι δραστηριότητες που επιτελούν απαιτούν και διαφορετικά κεφάλαια.
6. **Οι υποχρεωτικές μερίδες μπορεί να είναι έντοκες**, σύμφωνα με το καταστατικό του συνεταιρισμού.
Επειδή έτσι δεν εξανεμίζεται το κεφάλαιο των μελών, γι' αυτό ενθαρρύνεται η συμμετοχή περισσότερων ατόμων στο συνεταιρισμό, ιδιαίτερα όταν το επιτόκιο της συνεταιριστικής μερίδας προσδιορίζεται σε ικανοποιητικό ύψος.
7. **Προαιρετικές μερίδες μπορούν να αποκτήσουν τα μέλη, οι εργαζόμενοι στο συνεταιρισμό και τρίτοι**, για να αυξηθεί το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Φυσικά, το επιτόκιο στις προαιρετικές μερίδες είναι πάντοτε υψηλότερο από εκείνο των υποχρεωτικών μερίδων.
8. **Επιτρέπεται η μεταβίβαση της συνεταιριστικής μερίδας σε κληρονόμους**, με απόφαση του Δ.Σ. του συνεταιρισμού, εφόσον βέβαια, οι κληρονόμοι έχουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις.
9. **Η ημερομηνία εκλογής των Δ.Σ. των συνεταιρισμών ορίζεται από τα καταστατικά τους και μπορεί να διαφέρει μεταξύ τους**. Αναμφίβολα, αυτό συμβάλλει στο να μη μπορεί να γίνεται οργανωμένος αγώνας εκλογής των Δ.Σ. των συνεταιρισμών και έτσι μειώνονται οι πιθανότητες κομματικών παρεμβάσεων στην εκλογή τους.
10. **Η εκλογή του διοικητικού συμβουλίου γίνεται με ενιαίο ψηφοδέλτιο**. Έτσι, το κάθε μέλος έχει την δυνατότητα να ψηφίσει τους καλύτερους υποψηφίους, εφόσον το θέλει και είναι καλών προθέσεων και τον ενδιαφέρει το Δ.Σ. να επιτύχει σημαντικό έργο.
11. **Ο μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός σταυροδοσίας είναι ο μισός αριθμός του συνόλου των μελών του Δ.Σ.**, στρογγυλεμένος προς τα άνω. Για παράδειγμα, σε ένα συνεταιρισμό εννεαμελούς Δ.Σ., το μέλος μπορεί να ψηφίσει το πολύ ως 5 άτομα, διότι $9:2=4,5$ και στρογγυλεμένο προς τα άνω γίνεται

πέντε (5).

Ο περιορισμός της σταυροδοσίας στον μισό αριθμό περίπου των μελών του Δ.Σ. παρεμποδίζει τους τυχόν κακοθελητές να εκλέξουν όλα τα μέλη του Δ.Σ. τους ημετέρους και όχι τους καλύτερους.

12. **Το κάθε μέλος του συνεταιρισμού μπορεί να έχει διαφορετικό αριθμό ψήφων** (το πολύ ως 3), ανάλογα με τον αριθμό των υποχρεωτικών μερίδων που έχει.
13. **Το εποπτικό συμβούλιο καταργήθηκε**, επειδή δεν θεωρήθηκε ότι μπορεί να κάνει ουσιαστικό έργο ελέγχου της λειτουργίας του συνεταιρισμού.
14. **Η εποπτεία των συνεταιρισμών γίνεται από τον Υπουργό Γεωργίας**, ή από εξουσιοδοτημένα από αυτόν όργανα του Υπουργείου Γεωργίας, ή από ορκωτούς λογιστές, που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας.

7. Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4015/2011

Ο **Νόμος 4015/2011** με τίτλο «**Θεσμικό πλαίσιο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, συλλογικές οργανώσεις και την επιχειρηματικότητα του αγροτικού κόσμου – Οργάνωση της εποπτείας του Κράτους**» δημοσιεύτηκε στις 21 Σεπτεμβρίου 2011 στο πρώτο τεύχος, με Αριθμό Φύλλου 210. Είναι ο έβδομος κατά σειρά συνεταιριστικός νόμος και ο πέμπτος αγροτοσυνεταιριστικός νόμος της Χώρας.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Νόμου 4015/2011 είναι τα εξής:

1. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό αυτού του νόμου είναι ότι **οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών υποχρεώνονται να μετατραπούν σε Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (Α.Σ.)**, δηλαδή σε πρωτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις με μέλη τους φυσικά πρόσωπα ή σε **Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ)**, που είναι ανώνυμες εταιρείες (ΑΕ), οι οποίες συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από ΑΣ. Όπως ήταν επόμενο, αυτό προκάλεσε αναστάτωση στον συνεταιριστικό κόσμο της Χώρας και σοβαρά προβλήματα λειτουργίας στις συνεταιριστικές οργανώσεις.
2. **Για τη σύσταση νέου αγροτικού συνεταιρισμού απαιτούνται τουλάχιστον είκοσι (20) φυσικά πρόσωπα**, όπως όριζε και ο νόμος 2169/1993. Ειδικά για τα νησιά με πληθυσμό κάτω των 3.100 κατοίκων, ο αριθμός αυτός μειώνεται στα δέκα (10) φυσικά πρόσωπα.
3. **Μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν** (1) φυσικά πρόσωπα και (2) άλλοι αγροτικοί συνεταιρισμοί.
4. Για τη σύσταση νέου αγροτικού συνεταιρισμού απαιτείται και **συνεταιριστικό κεφάλαιο** με ελάχιστο ποσόν 30.000 ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι με ελάχιστο αριθμό ιδρυτικών μελών είκοσι (20) φυσικά πρόσωπα, η συνεταιριστική μερίδα αντιστοιχεί στο ποσόν των 1.500 ευρώ ανά μέλος.

5. **Κάθε μέλος συμμετέχει στο συνεταιρισμό με μία (1) υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα.** Όμως, το Καταστατικό του συνεταιρισμού μπορεί να προβλέπει και πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες, ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών του με το συνεταιρισμό.
6. **Οι υποχρεωτικές μερίδες μπορεί να είναι έντοκες,** αν αυτό προβλέπεται στο Καταστατικό του συνεταιρισμού.
7. **Προαιρετικές μερίδες** μπορούν να αποκτήσουν: (1) τα μέλη του συνεταιρισμού, (2) οι εργαζόμενοι σε αυτόν και (3) τρίτοι, με όρους που προβλέπονται από το Καταστατικό.
8. Η εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) και του Εποπτικού Συμβουλίου (Ε.Σ.) γίνεται με **ενιαίο ψηφοδέλτιο.**
9. **Η σταυροδοσία για την εκλογή των μελών των Δ.Σ. και των Ε.Σ. ορίζεται στον μισό αριθμό των μελών τους.** Αν τυχόν προκύψει κλάσμα, τότε ισχύει ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός.
10. Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και του Εποπτικού Συμβουλίου ορίζεται στα **τέσσερα (4) χρόνια.**
11. **Ο έλεγχος των δαπανών του συνεταιρισμού** γίνεται από δύο (2) ορκωτούς λογιστές.

8. Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4384/2016

Ο Νόμος 4384/2016 για τους «Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, μορφές συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου και άλλες διατάξεις» ψηφίστηκε στις 22-4-2016 και δημοσιεύτηκε στις 26-4-2016 στην ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ στο πρώτο τεύχος, με Αριθμό Φύλλου 78. Είναι ο όγδος κατά σειρά συνεταιριστικός νόμος και ο έκτος αγροτοσυνεταιριστικός νόμος της Χώρας μας.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Νόμου 4384/2016 είναι τα εξής:

1. **Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός προκειμένου να εκπληρώσει τους σκοπούς του μπορεί να συμπράττει με καταναλωτικούς ή άλλους συνεταιρισμούς, με νομικά πρόσωπα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, με κοινωφελείς οργανισμούς, με επιχειρήσεις οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), με συνεταιριστικές οργανώσεις άλλων χωρών και με φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο πλαίσιο διακρατικής ή και διεπαγγελματικής συνεργασίας.** Επίσης, μπορεί να ιδρύει υποκαταστήματα, παραρτήματα ή γραφεία στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Τέλος, μπορεί να συνιστά και νομικά πρόσωπα.
2. **Για τη σύσταση αγροτικού συνεταιρισμού απαιτούνται τουλάχιστον είκοσι (20) άτομα,** όπως και στους νόμους 4015/2011 και 2169/1993. Όμως, αν πρόκειται για καθαρά γυναικείους συνεταιρισμούς, τότε ο αριθμός περιορίζεται στα πέντε (5) πρόσωπα.

3. Μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν:

- (1) **Φυσικά πρόσωπα**, που έχουν πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία και απασχολούνται σε οποιονδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα του αγροτικού τομέα.
- (2) **Άλλοι αγροτικοί συνεταιρισμοί**.
- (3) **Νομικά πρόσωπα**, που δραστηριοποιούνται αποκλειστικά σε έναν τουλάχιστο κλάδο της αγροτικής οικονομίας.
- (4) **Επενδυτές** (φυσικά ή νομικά πρόσωπα), τα οποία μπορούν να συντελέσουν στην επίτευξη των σκοπών του αγροτικού συνεταιρισμού, χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να συναλλάσσονται με αυτόν.

4. Κάθε μέλος του συνεταιρισμού συμμετέχει σε αυτόν με μία (1) υποχρεωτική μερίδα, η αξία της οποίας καθορίζεται στο Καταστατικό του. Η μία υποχρεωτική μερίδα συνεπάγεται και μία (1) ψήφο στη γενική συνέλευση.**5. Προαιρετικές μερίδες στο συνεταιρισμό** μπορούν να αποκτήσουν:

- (1) Όλα τα μέλη ακόμη και επενδυτές.
- (2) Οι εργαζόμενοι στον συνεταιρισμό,
- (3) Τρίτοι, με όρους που προβλέπονται στο Καταστατικό.

6. Το Καταστατικό μπορεί να προβλέπει προνόμια για τις προαιρετικές μερίδες.**7. Ο συνεταιρισμός πρέπει να έχει και εποπτικό συμβούλιο**, όταν ο αριθμός των μελών του είναι μεγαλύτερος από τριάντα (30) μέλη.**8. Η εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου και του Εποπτικού Συμβουλίου γίνεται με ενιαίο ψηφοδέλτιο.****9. Η σταυροδοσία για την εκλογή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και του Εποπτικού Συμβουλίου δεν μπορούν να υπερβαίνει το ένα τρίτο (1/3) του όλου αριθμού των μελών τους.** Αν τυχόν προκύπτει κλάσμα, τότε ισχύει ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός.**10. Η διάρκεια της θητείας των μελών του Διοικητικού και του Εποπτικού Συμβουλίου του συνεταιρισμού ορίζεται στο Καταστατικό του και δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρία (3) έτη και μεγαλύτερη από πέντε (5) έτη.****11. Ο οικονομικός, λογιστικός και διαχειριστικός έλεγχος των ετήσιων δαπανών του συνεταιρισμού [που έχει περισσότερα από πενήντα (50) μέλη και ετήσιο κύκλο εργασιών μεγαλύτερο από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ] γίνεται από έναν (1) τουλάχιστον νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο του ν. 3693/2008.**